

Vænta fleiri gjaldssteðgir og húsagangir

Ameríkanska figgjar-kreppan er ekki av, minni enn so. Nú stríðist landsins största tryggingar-felag fyrri lívinum. Samstundis rapar partabrævavirðið kring heimin niður

BÚSKAPARKREPPA

Árni Joensen:

arni@sosialurin.fo

Starvsfólkini í einum av heimsins størstu íløgubankum, tí amerikanska Lehman Brothers, høvdu ikki annað í at velja í gjár enn at rudda síni skrivstovuborð og skuffur og at fara til hús. Teirra arbeiði hvarv, tá leiðslan í bankanum gjørdi av at lata felagið sum tað størsta í USA tey seinastu 18 árin fara í gjaldssteðg.

Um somu tíð bleiv fráboðað, at Bank of America hevði yvirtikið ein annan risastóran banka, Merryl Lynch. Tað sigur ikki so lítið um stöðuna, at keypsprísurin fyrri Merryl Lynch bara bara helmingurin av tí, sum bankin var verdur, áðrenn kreppan á amerikanska bústaðarmarknaðinum tók seg upp fyrri einum ári síðani.

Fall allastaðni

Avleiðingin av kreppuni í USA er ikki bara, at fólk har missa arbeiði. Tá børsurin í New York lat upp í gjár, fall fall virðið alt fyrri eitt 2,4 prosent. Tímarnar framman undan var tað sama hent á børsunum í Evropa. Í Bretlandi var fallið 3,9 prosent, í Fraklandi 3,7 og í Týsklandi 2,7 prosent. Í Asia vóru fleiri av teimum stórumarknaðinum stongdir, men í Singapore var opið, og har var fallið 3,3 prosent.

Í morgun var uppaftur verri á marknaðinum í Asia. Hóast japanski tjóðbankin koyrdi 76 milliardir krónur í umfar fyrri at tálma avleiðingunum av kreppuni í USA, var tað ikki nóg miklið til at forða falli á marknaðinum í Tokyo. Longu stutt eftir upplatingartíð í morgun var fallið har oman fyrri fimm prosent. Í Suðurkorea var fallið uppaftur størri, 6,5 prosent, í Taiwan var tað 4,6 prosent og á marknaðinum í Hongkong 6,4 prosent. Í Avstralia og Ný Sælandi var ávirkanin ikki so stór. Har var fallið í morgun ávikavist 2,4 og 2,7 prosent.

Bankar og figgingarstovn-

Tað hevur verið lívligt á marknaðinum kring heimin teir seinastu dagarnar sum her í Brasil (Mynd: Polfoto)

ar kring heimin eru so tætt tengdir at hvør øðrum, og tí kann tað taka fleiri mánaðir, áðrenn tað ber til at staðfesta tær veruligu avleiðingarnar av kreppuni í USA. Sambært tí leiðandi búskaparfrøðinginum hjá First Securitas kemst alt av einari orsök:

- Øll kreppan er íkomin, tí bankar hava veitt fólkilán, sum tey ikki megna at gjalda aftur. Hetta er ein lænibløðra, sum hol er komið á, og guðarnir skulu vita, hvør endin verður, sigur Harald Andreassen við NTB.

Søkt um kreppulán

- Hetta er tað ringasta, sum eg havi verið við til, segði fyrrverandi amerikanski tjóðbankastjórin Alan Greenspan, tá sjónvarpið í

gjár bað hann um eina viðmerking til gongdina.

Tað eru bara átta dagar, síðani amerikanska stjórnin sá seg nýdd til at yvirtaka tær báðar realkreditrisarnar Freddie Mac og Fannie Mae. Teir standa fyrri umleið 40 prosentum av øllum bústaðarlánunum í landinum, os tók stjórnin ikki un endan, høvdu báðir farið á húsagang.

Í gjár frættist, at enn ein risi í amerikanska figgjarheiminum, tryggingarfelagið American International Group, leitar eftir einari bjargandi hond. Leiðslan kunngjórði, at hon hevur biðað stjórnina í Washington um 40 milliardir dollarar í kreppuláni fyrri at forða fyrri, at felagið skal fara á húsagang. Sambært summum fjølmiðlum skal felagið hava kunnað stjórnina um,

Sølufræmji lísing hjá bretska blaðnum Evening Standard (Mynd: Polfoto)

at uttan lán nýðist felagið at læsa um nakrar fáar dagar. Marknaðurin gjørdi skjótt vart við seg, tí stutt eftir boðini frá leiðsluni fall virðið á partabrævunum í American International Group heili 42 prosent.

Sambært The New York Times er vandi fyrri, at ein møguligur gjaldssteðgur hjá AIG fær uppaftur størri avleiðingar enn gjaldssteðgurin hjá Lehman Brothers, tí AIG hevur virðismett síni virðisbrøv væl hægri enn LB.

Pínufult

Ameríkanska stjórnin hevur gjørt greitt, at hon yvirtekur ikki fleiri av teimum kreppuraktu figgingarstovnunum, men at tær frælsu marknaðarkreftirnar skulu sleppa at ráða.

George W. Bush, forseti, segði í gjár, at stjórnin arbeiðir við at avmarka avleiðingarnar av kreppuni mest møguligt. Hann segði, at stöðan er pínufull í lötuni, men hann segði seg eisini vera vísan í, at amerikanska figgjarSKIPANIN er før fyrri fóta sær aftur, sum frá líður.

- Vit arbeiða við at skapa tryggarviðurskipti og av avmarka avleiðingarnar av gongdini á figgjarmarknaðinum so nóg, sum til ber, segði Bush á tíðindafundi. Blaðið The Washington Post heldur, at kreppan teir seinastu dagarnar fer at enda við einari nýggjari figgjarSKIPAN.

- Risarnir í Wall Street verða tvingaðir til at ásanna, at tann figgjarheimurin, sum teir hava bygt upp, er ov stóur, at hann brúkar ov

Hvør verður tann næsti, verður spurt á hesum skeltinum (Mynd: Polfoto)

nógv av læntum pengum, og at hann er ov vandamikil fyrri búskapin sum heild, um okkurt miseydnast, skrivaði blaðið.

Danir væl fyrri

Fyribils hevur kreppan á amerikanska figgjarmarknaðinum ikki fingið stórvegis avleiðingar á danska figgjararkervið, og sambært Tjóðbankanum er tað heldur einki, sum bendir á nakrar álvarssamar avleiðingar.

- Sum heild er tað danska figgjararkervið sterkt. Figgjarviðurskiptini hjá vinnulívinum og tí privata húsarhaldinum eru so góð, at sum er eru lánsmøguleikarnir ikki skerdir nevnt, segði Niels Bernstein, tjóðbankastjóri, í einum tíðindaskrivi í morgun.

Tjóðbankastjórin sigur, at bankin heldur eitt vakið eyga við pengamarknaðinum, og at hann stöðugt umhugsar og kannar, um neyðugt er við tiltøkum fyrri at útvega marknaðinum neyðugt gjaldfóri. Í mai gav Tjóðbankin peningastovnunum høvi til at læna fimm milliardir krónur eyka til gjaldfórið.

(Keldur: CNN, Aftenposten, Dagsavisen, DR, Tv2)